

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 4/1999 vp

Hallituksen esitys painelaitelaiksi ja laiksi ydinenergiain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 11 päivänä toukokuuta 1999 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen painelaitelaiksi ja laiksi ydinenergiain muuttamisesta (HE 7/1999 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Pentti Tarnanen ja ylitarkastaja Esa Joutsenvirta, kauppaja- ja teollisuusministeriö
- energiatalousinsinööri Kari Mäkinen, puolustusministeriö

- erityisasiantuntija Eija Siitari-Vanne, oikeusministeriö
- toimialajohtaja Erkki Ahola, turvatekniikan keskus
- johtaja Antti Niittylä, Säteilyturvakeskus
- teollisuuspoliittinen asiamies Veijo Turunen, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto
- jaospäällikkö Mauri Heltimoinen, Fortum Power and Heat Oy
- diplomi-insinööri Kirsi Rintamäki, Fortum Oil and Gas Oy
- yksikköpäällikkö Jukka Kangas, Teollisuuden Voima Oyj.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi painelaitelaki. Uudella lailla kumotaan vuonna 1973 annettu paineastialaki siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Lailla saatetaan kansallisesti täytäntöön painelaitteita koskeva EU:n direktiivi sekä selkeytetään ja ajanmukaistetaan paineestioita koskeva lainsäädäntö.

Laki koskee sekä uusia että käytössä olevia painelaitteita. Laissa on painelaitteen turvallisuuden varmistamista koskevat säännökset. Painelaitteita on rakennettava ja sijoitettava ja sitä on hoidettava, käytettävä ja tarkastettava niin, ettei se vaaranna kenenkään terveyttä, turvallisuutta tai omaisuutta. Sen, joka saattaa markkinoille

painelaitteen, on voitava osoittaa, että painelaitteiden sekä sen suunnittelu ja valmistus täyttävät turvallisuusvaatimukset. Sama koskee maastaviejää, valmistajaa sekä asentajaa ja korjaajaa.

Lain noudattamista valvoo turvatekniikan keskus. Turvatekniikan keskus hyväksyy tarkastuslaitoksen, jolla on oikeus tehdä painelaitteiden tarkastuksia. Laissa säädetään valvontaviranomaisen oikeuksista. Lisäksi laissa säädetään pakkokeinoista ja säännösten rikkomisesta aiheutuvista seuraamuksista.

Painelaitelaki koskee myös ydinlaitosten painelaitteiden teknisiä vaatimuksia, turvallisuuden osoittamista ja markkinoille saattamista siten kuin ydinenergiain muuttamisesta säädetään. Säteily-

turvakeskus hyväksyy ydinteknisten painelaitteiden valmistajan tehtäviinsä sekä tarkastuslaitoksen tai testauslaitoksen suorittamaan ydinlai-

tosten painelaitteiden valvontaan kuuluvia tehtäviä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Valiokunta pitää lakiehdotuksia tarpeellisina ja ehdottaa, että ne hyväksytään jäljempänä mainituin lähinnä valtiosääntöoikeudellisin ja teknisluonteisin muutoksin. Valiokunta huomauttaa muutosten johtuvan pääosin siitä, että hallituksen esitystä ei ole valmisteltu riittävän huolellisesti yhteistyössä säädösvalmistelutekniikan asiantuntijoiden kanssa.

Painelaitelain tavoitteena on estää ylipaineesta terveydelle, turvallisuudelle ja omaisuudelle aiheutuvaa vaaraa ennakolta. Laissa säädetään painelaitteiden turvallisuusvaatimukset yleisellä tasolla ja annetaan valvontaviranomaiselle keinot painelaiteturvallisuuden varmistamiseksi. Tarkemmat säännökset annetaan alemmanasteisilla normeilla.

Ydinlaitosten painelaitteista säädetään ydinenergialaissa. Painelaitelakia sovelletaan kuitenkin niihin ydinlaitosten painelaitteisiin, joiden toimintahäiriöstä ei voi aiheutua radioaktiivista päästöä.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Painelaitelaki

2 §. Pykälän 3 kohdassa toimivaltainen ministeriö, joka on kauppa- ja teollisuusministeriö, mainitaan uuden lainsäädäntökäytännön mukaisesti nimeltä.

5 §. Valiokunta on muuttanut muun muassa perustuslakivaliokunnan kannanottojen mukaisesti pykälää siten, että tarkastuslaitoksen nimeämisen, tunnustamisen tai hyväksymisen yleisistä edellytyksistä säädetään laissa ja asetuksella

voidaan täsmentää lailla asetettuja vaatimuksia. Valtuutussäännösten on katsottu olevan hallituksen esityksessä liian avoimia.

10 §. Valiokunta on täydentänyt 2 momentin avoimia delegointisäännöksiä vastaavasti kuten 5 §:ää. Pätevyyskirjojen myöntämisen ja pätevyyden osoittamisen yleisistä edellytyksistä säädetään laissa. Asetuksella voidaan täsmentää lain säännöksiä.

16 §. Valiokunta on korjannut 1 momentissa olleen virheellisen viittauksen.

21 §. Valiokunta on muuttanut 2 momentin nykyisen säätelytavan mukaiseksi. Säännöksellä estetään sanktiokumulaatio ja sanktion valinta samasta teosta.

24 §. Valiokunta on lisännyt pykälään uuden 2 momentin, jossa säädetään oikaisusta ja muutoksenhausta tarkastuslaitosten päätöksiin. Hallituksen esityksen mukaan niistä oli tarkoitus säätää asetuksella. Näin täydennettyinä säännökset vastaavat Suomen kansallista lainsäädäntöä ja kansainvälisiä velvoitteita.

25 §. Pykälän 2 momentin mukaan valvontaviranomaisen oikeudesta myöntää poikkeuksia yksittäistapauksessa erityisten syiden nojalla säädetään ministeriön päätöksellä.

Valiokunta ei ehdota säännökseen muutosta. Valiokunta kuitenkin toteaa tarkoituksena olevan, että poikkeusmahdollisuus ei voi koskea EU:n direktiiveihin perustuvia painelaitteiden markkinoille saattamista koskevia säännöksiä eikä asetuksella tarkastuslaitoksista ja käytön valvojan pätevyyskirjoista säädetäviä asioita.

2. Laki ydinenergilain muuttamisesta

60 ja 60 a §. Valiokunta on täydentänyt pykälien avoimia delegointisäännöksiä vastaavasti kuten painelaitelaissa säännöksillä, joista esityksen mukaan oli tarkoitus säätää ydinenergia-asetuksella.

1.

Painelaitelaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

(Kuten HE)

2 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

(1 ja 2 kohta kuten HE)

3) ministeriöllä kauppa- ja teollisuusministeriötä;

(4 ja 5 kohta kuten HE)

2 luku

Painelaitteen turvallisuuden varmistaminen

3 ja 4 §

(Kuten HE)

5 §

Ministeriö nimeää ja tunnustaa ja valvontaviranomainen hyväksyy tarkastuslaitoksen suorittamaan 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Tarkastuslaitoksen nimeämisen, tunnustamisen tai hyväksymisen edellytyksenä on, että tarkastuslaitos on toiminnallisesti ja taloudellises-

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että 1. ja 2. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset) .

Valiokunnan muutosehdotukset

ti riippumaton, sillä on vastuuvakuutus ja käytössään riittävästi ammattitaitoista henkilöstöä sekä toiminnan edellyttämät järjestelmät, laitteet ja välineet. Tarkastuslaitoksen nimeämisen, tunnustamisen ja hyväksymisen edellytyksistä samoin kuin hakemukseen liitettävistä vaatimusten täyttymistä osoittavista asiakirjoista säädetään tarkemmin asetuksella. (Uusi)

Nimeäminen, tunnustaminen ja hyväksyminen voidaan antaa määräajaksi. Tarkastuslaitokselle voidaan asettaa sen toimintaa koskevia vaatimuksia, rajoituksia ja muita ehtoja. Tarkastuslaitoksen ilmoitettava toimintansa sellaisista muutoksista, joilla on vaikutusta tarkastuslaitoksen nimeämisen, tunnustamisen tai hyväksymisen edellytyksiin. (Uusi)

(4 mom. kuten HE:n 2 mom.)

6—9 §

(Kuten HE)

10 §

(1 mom. kuten HE)

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu pätevyys on osoitettava pätevyyskirjalla tai muilla selvityksillä siten kuin ministeriön päätöksellä säädetään. Pätevyyskirjojen myöntämisestä ja myöntämisen edellytyksenä olevista koulutus- ja työkokemusvaatimuksista säädetään tarvittaes-

sa tarkemmin asetuksella. Muilla selvityksillä kuin pätevyyskirjalla tapahtuvaa pätevyysosoittamista koskevista koulutus- ja työkokemusvaatimuksista sekä käytön valvojan tehtävistä voidaan säätää tarkemmin ministeriön päätöksellä.

3 luku

Valvonta

11—15 §
(Kuten HE)

16 §

Jos valvontaviranomainen toteaa, että suunniteltuun tarkoitukseen käytettävä, CE-merkinnällä varustettu painelaite saattaa vaarantaa ihmisten turvallisuutta tai aiheuttaa vaaraa omaisuudelle, valvontaviranomaisen on ryhdyttävä tarvittaviin 15 §:ssä tarkoitettuihin toimenpiteisiin tällaisten painelaitteiden poistamiseksi markkinoilta, niiden markkinoille saattamisen ja käyttöönoton kieltämiseksi tai niiden vapaan liikkuvuuden rajoittamiseksi. Valvontaviranomaisen on ilmoitettava viipymättä toimenpiteensä ja niiden perustelut Euroopan yhteisöjen komissiolle.

(2 mom. kuten HE)

17—19 §
(Kuten HE)

4 luku

Pakkokeinot ja seuraamukset

20 §
(Kuten HE)

21 §
(1 mom. kuten HE)

Se, joka rikkoo tämän lain nojalla määrättyä , uhkasakolla tehostettua kieltoa tai määräystä, voidaan jättää tuomitsematta rangaistukseen samasta teosta.

22 §
(Kuten HE)

5 luku

Erinäiset säännökset

23 §
(Kuten HE)

24 §

(1 mom. kuten HE)

Jos tarkastuslaitos epäilee tarkastus- tai arviointitodistuksen, päätös on perusteltava ja päätöksestä on viipymättä ilmoitettava sille, jota päätös koskee. Tarkastuslaitoksen on samalla ilmoitettava, miten hakija voi saattaa asian tarkastuslaitoksen uudelleen käsiteltäväksi oikaisumenettelyssä. Oikaisuun sovelletaan menettelyä, josta tarkastuslaitosta nimettäessä, tunnustettaessa tai hyväksyttäessä on tarkemmin päätetty. Tarkastuslaitoksen oikaisumenettelyssä antamaan päätökseen, jolla tarkastus- tai arviointitodistus on evätty, haetaan muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. (Uusi)

25 §
(Kuten HE)

6 luku

Voimaantulo

26—29 §
(Kuten HE)

2.

Laki

ydinenergiain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 11 päivänä joulukuuta 1987 annetun ydinenergiain (990/1987) 60 § ja
lisätään lakiin uusi 60 a § seuraavasti:

60 §

Painelaitteet

Tämän lain nojalla valvotaan ydinlaitosten
painelaitteita:

1) erityisesti ydinlaitoksiin suunniteltuja painelaitteita, joiden toimintahäiriö voi aiheuttaa radioaktiivisen päästön (**ydintekninen painelaitte**) ;

2) ydinlaitosten muita painelaitteita (**tavallinen painelaitte**) ;

jollei jäljempänä toisin säädetä .

(2 mom. poist .)

Ydinlaitosten tavallisten painelaitteiden teknisistä vaatimuksista, turvallisuuden osoittamisesta ja muista markkinoille saattamista koskevista edellytyksistä on voimassa, mitä painelaitelaisissa (/) säädetään.

Ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljetuksessa käytettävistä painelaitteista on voimassa, mitä 61 §:ssä säädetään. (Uusi)

60 a §

Painelaitteiden valvonta

Säteilyturvakeskus hyväksyy ydinteknisten painelaitteiden valmistajan tehtäviinsä sekä tar-

kastuslaitoksen tai testauslaitoksen suorittamaan ydinlaitosten painelaitteiden valvontaan kuuluvia tehtäviä.

Tarkastus- ja testauslaitoksen hyväksymisen edellytyksenä on, että tarkastus- ja testauslaitos on toiminnallisesti ja taloudellisesti riippumaton ja että sillä on vastuuvakuutus. Lisäksi valmistajalla, tarkastuslaitoksella ja testauslaitoksella on oltava kehittynyt laatujärjestelmä, ammattitaitoinen ja kokenut henkilökunta sekä valmistuksen ja toiminnan edellyttämät asianmukaisesti kelpoistetut menetelmät, laitteet ja välineet. (Uusi)

Jos painelaitteen valmistajan, tarkastuslaitoksen tai testauslaitoksen toiminta ei täytä säädettyjä tai hyväksymispäätöksessä asetettuja vaatimuksia ja ehtoja, säteilyturvakeskus voi peruuttaa hyväksymisen. Jos turvallisuuden varmistamisen kannalta perustellut syyt vaativat, säteilyturvakeskus voi, varattuaan asianomaiselle yhteisölle tai laitokselle tilaisuuden tulla kuulluksi, muuttaa hyväksymispäätöksessä asetettuja vaatimuksia ja ehtoja.

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 10 päivänä kesäkuuta 1999

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Leena Luhtanen /sd

vpj. Mari Kiviniemi /kesk

TaVM 4/1999 vp — HE 7/1999 vp

jäs. Jouni Backman /sd
Klaus Hellberg /sd
Susanna Huovinen /sd
Mikko Immonen /vas
Reijo Kallio /sd
Marja-Leena Kemppainen /skl (osit-
tain)
Kalervo Kummola /kok

Pekka Kuosmanen /kok
Mika Lintilä /kesk
Kirsi Piha /kok
Antti Rantakangas /kesk
Mauri Salo /kesk
Juhani Sjöblom /kok
Osmo Soininvaara /vihr.